

Kronisk sykdom og falltendens

Kroniske lidelser er assosiert med anslagsvis 30 % av fallskadene hos eldre kvinner (BMJ 2003; 327: 712–7). Det fremgår av en spørreundersøkelse om falltendens og fallhyppighet blant 4 000 britiske kvinner i alderen 60–79 år i løpet av en 12 måneders periode.

Sykdomskategorier som sirkulasjonsforstyrrelser, artrose, depresjon og kronisk obstruktiv lungesykdom var forbundet med overhyppighet av fallskader. Kun to legemiddelgrupper – beroligende midler og antidepressiver – var uavhengig assosiert med økt fallrisiko, mens polyfarmasi for øvrig ikke hadde noen påvirkning.

Forfatterne mener at disse kroniske lidelsene er sterkere prediktorer for falltendens enn legemiddelbehandling, siden slike lidelser reduserer aktivitetsnivå og mestringsevne.

Uendret dødelighet ved lårhalsbrudd

I England gikk dødeligheten ved lårhalsbrudd ned fra 1960- til 1980-årene, men etter dette har den holdt seg på et stabilt nivå (BMJ 2003; 327: 771–4). Skaderelatert dødelighet ved lårhalsbrudd ble registrert for bortimot 33 000 pasienter over 65 år i en tidstrendanalyse for perioden 1968–98.

30-dagersmortaliteten var 16 ganger høyere hos kvinner og 12 ganger høyere hos menn sammenliknet med den øvrige alderslike befolkning. Dødsratene steg i takt med økende alder, eksempelvis fra 4 % hos menn i 64–69-årsalderen til 31 % hos menn over 90 år. Videre var dødeligheten blant menn overveiende høyere enn blant kvinner.

Det er uavklart om dødeligheten ved lårhalsbrudd har nådd et minimumsnivå eller om det fortsatt er potensial for en ytterligere reduksjon. At dødeligheten er uendret de siste 20 årene, kan tyde på at preventive tiltak mot osteoporose og bruddskader ikke har vært gode nok, mener forfatterne.

Hvor bør spedbarnet sove?

I hvert fall ikke i foreldresengen, ifølge en amerikansk undersøkelse, som konkluderer med at samsøving med foreldre gir 40 ganger så stor risiko for død enn om spedbarnet sover i egen seng (Pediatrics 2003; 112: 883–9).

Beregningene er basert på data over barnedødsfall i årene 1980–83 og 1995–98. Hos spedbarn under åtte måneder var dødsraten for dem som sov i egen seng 0,65 per 100 000 sammenliknet med 25,5 per 100 000 blant dem som sov i foreldresengen. Nærmere 15 % av amerikanske spedbarn sover sammen med foreldrene, en skikk forskerne mener er svært risikabel.

Grunnen til at de aller minste er så sårbare, antas å være mangelen på utviklede motoriske ferdigheter som gjør det mulig å unnsnippe kvelningsfaren forbundet med myke senger eller situasjoner der barna kan komme i klem slik at respirasjonen hemmes.

Aromatasehemmer effektivt mot brystkreftresidiv

Letrozol reduserer risikoen for residiv av brystkreft hos postmenopausale kvinner som har fullført tamoksifenbehandling.

Letrozol er en aromatasehemmer som blokkerer danningen av østrogen fra androgen. Slike medikamenter er annetvalgsmidler ved metastaserende brystkreft hos postmenopausale kvinner.

I en randomisert, dobbeltblind, placebo-kontrollert studie sammenliknet forskerne etterbehandling med letrozol mot placebo hos kvinner som hadde fått postoperativ tamoksifenterapi i fem år (1).

Den kanadisk-ledede studien omfattet over 5 000 kvinner behandlet for primær brystkreft. Median oppfølgingstid var 2,4 år. Resultatene i favør av letrozolgruppen, både hos dem med og uten spredning til lymfeknuter, førte til at studien ble avsluttet før planlagt tid.

75 kvinner i letrozolgruppen og 132 i placebogruppen utviklet lokalt eller metastaserende residiv eller ny primærcancer i motsatt bryst. Estimert sykdomsfri fireårsoverlevelse var henholdsvis 93 % og 87 %. Hasardratio i letrozolgruppen sammenliknet med placebogruppen var

0,57 (95 % KI 0,43–0,75). Det var 42 dødsfall i placebogruppen mot 31 i behandlingsgruppen, herunder 17 respektive ni tilfeller som følge av brystkreft.

– Resultatene er svært interessante, og bruk av aromatasehemmere som adjuvant etterbehandling ved brystkreft vil sannsynligvis bli innført i løpet av få år, sier kirurg Ellen Schlichting ved Ullevål universitetssykehus.

– Ulempen ved studien er den korte oppfølgingstiden, og at vi derfor ikke har fått evaluert konsekvensene av kraftig østrogenhemming over lang tid. Spesielt trenger vi flere data om osteoporose, leddbesvær og hjerte- og karsykdommer. Vi behøver også studier som kan bidra til å avklare betydningen av sekvensering av endokrin terapi samt ideell behandlingsvarighet, sier Schlichting.

Tom Sundar

tom.sundar@legeforeningen.no
Tidsskriftet

Litteratur

1. Goss PE, Ingle JN, Martino S, Robert NJ, Muss HB, Piccart MJ et al. A randomized trial of letrozole in postmenopausal women after five years of tamoxifen therapy for early-stage breast cancer. *N Engl J Med* 2003; 349: 1793–1802.

Stamceller med terapeutisk potensial

Amerikanske forskere har gjort frem-skrutt med å fremstille selekterte nerveceller med terapeutisk potensial ved Parkinsons sykdom.

I flere år har Lorenz Struder og medarbeidere arbeidet med kjerneoverføring eller såkalt terapeutisk kloning som basismetode for utvikling av dopaminproduserende nerveceller fra embryonale stamceller hos mus. Til nå har forsøkene vært begrenset av at cellekultivering har vært svært ressurs- og tidkrevende, og at cellene har fremvist stor fenotypisk variasjon og manglende funksjonell spesifisitet.

Nye teknikker for kokultivering med stromale musestamceller ser ut til å løse noen av problemene (1), og gjør det mulig å differensiere embryonale stamceller til nerveceller og gliaceller in vitro. De nye cellene antar egenskaper og fenotyper som er spesifikke for ulike deler av hjerne og ryggmarg. Således har man identifisert subtyper som produserer dopamin, GABA eller serotonin.

Forskere har i første rekke sett på dopaminerge nerveceller, som de påviste ved elek-

tronmikroskopi, deteksjon av transmitterfrigjøring og andre intracellulære målinger. Endatil viste de at transplantasjon av dopaminerge celler derivert fra embryonale stamceller gav en viss kjemisk og histologisk korreksjon av Parkinsons sykdom i en musemodell, to måneder etter at cellene ble injisert i dyrene.

– Forsøkene bidrar til å styrke håpet om at det kan bli mulig å fremstille stamceller til terapeutisk bruk ved Parkinsons sykdom, sier seksjonsoverlege Torstein Egeland, Immunologisk institutt ved Rikshospitalet.

Men veien frem er lang, påpeker han: – Den store utfordringen er å dyrke frem celler som har pasientens eget arvemateriale, som kan opprette en stabil og langvarig produksjon av dopamin og som kan gi en vedvarende lindring av Parkinsons sykdom.

Tom Sundar

tom.sundar@legeforeningen.no
Tidsskriftet

Litteratur

1. Barberi T, Klivenyi P, Calingasan NY, Lee H, Kawamata H, Loonam K et al. Neural subtype specification of fertilization and nuclear transfer embryonic stem cells and application in parkinsonian mice. *Nat Biotechnol* 2003; 21: 1200–7.